

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/215268,Przedstawiciel-ruchu-ludowego-jeden-z-najblizszych-wspolpracownikow-Wincentego-W.html>
27.02.2026, 00:16

Przedstawiciel ruchu ludowego, jeden z najbliższych współpracowników Wincentego Witosa, adwokat i społecznik w katalogach Biura Lustracyjnego IPN

W uzupełnionym katalogu osób inwigilowanych przez organy represji PRL znalazł się wpis dotyczący jednego z najbliższych współpracowników Wincentego Witosa, adwokata i społecznika, który poświęcił swoje życie walce o poprawę losu chłopów w Polsce, który w okresie PRL-u z wielkim zaangażowaniem działał na rzecz zachowania tradycji niezależnego ruchu ludowego dla przyszłych pokoleń Polaków, Stanisława Mierzwy.

[Stanisław Mierzwa](#)

10.03.2025

Stanisław Mierzwa (1905–1985) – prawnik, działacz ruchu ludowego, jeden z liderów Polskiego Stronnictwa Ludowego (PSL), więzień polityczny PRL.

Urodził się 27 stycznia 1905 roku w Biskupicach Radłowskich. Od wczesnych lat był aktywnym członkiem młodzieżowych organizacji ludowych, w tym Związku Młodzieży Wiejskiej RP „Wici”. Po ukończeniu studiów prawniczych na Uniwersytecie Jagiellońskim (1934 r.) podjął działalność polityczną, angażując się w pracę Stronnictwa Ludowego.

W 1937 roku uczestniczył w strajku chłopskim koordynując jego przebieg w Małopolsce i na Śląsku. Po stłumieniu protestów organizował pomoc aresztowanym oraz ich rodzinom.

W czasie II wojny światowej działał w podziemnych strukturach Stronnictwa Ludowego „Roch”. Angażował się w organizowanie oporu przeciw okupantowi na terenie Małopolski. Zagrożony aresztowaniem przeniósł się w 1944 roku do Warszawy, gdzie kontynuował wcześniejszą działalność w Centralnym Kierownictwie Ruchu Ludowego. Po Powstaniu Warszawskim przez krótki czas przebywał w niemieckim obozie przejściowym Dulag w Pruszkowie z którego zbiegł. W latach 1944-1945 reprezentował SL „Roch” w Radzie Jedności Narodowej.

28 marca 1945 roku został zatrzymany przez NKWD. Został wywieziony do ZSRS, a następnie skazany w Moskwie w tzw. „procesie szesnastu” na kilka miesięcy więzienia. Po powrocie do kraju latem 1945 roku powrócił do działalności politycznej, sprzeciwiając się dominacji PPR i forsowanej przez komunistów likwidacji niezależnego PSL.

We wrześniu 1946 roku został aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa i sądzony w 1947 roku w tzw. procesie II Zarządu Głównego WiN i działaczy PSL, został skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie na 10 lat więzienia, za rzekome kontakty z podziemiem niepodległościowym. Karę odbywał w więzieniach we Wronkach i Warszawie-Mokotowie. Został zwolniony w 1953 roku.

Po wyjściu na wolność Stanisław Mierzwa powrócił do Krakowa i podjął pracę jako adwokat. Jako najważniejszy z liderów środowiska niezależnych ludowców był pod stałą obserwacją organów bezpieczeństwa PRL, które aż do jego śmierci prowadziły przeciwko niemu szereg rozpracowań np.:

- Sprawa Agenturalno-Grupowa krypt. „Oset” - rozpoczęta w 1957 roku przez KWMO w Krakowie, obejmowała także innych działaczy PSL, zakończona dopiero w 1985 roku, po śmierci Stanisława Mierzwy;
- Sprawa Operacyjnego Sprawdzenia krypt. „Biesiada” - związana z jego udziałem w spotkaniu działaczy ludowych w 1977 roku, gdzie postulował niezależnienie Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego od PZPR.

Był on także inwigilowany w ramach Sprawy Obiektowej „Akademia”, dotyczącej byłych żołnierzy AK na terenie województwa krakowskiego.

Stanisław Mierzwa zmarł 10 października 1985 roku w Krakowie. Został pochowany w kaplicy grobowej Wincentego Witosa w Wierchosławicach, co symbolizuje jego niezłomność i wierność ideałom ruchu ludowego.

W sierpniu 1989 roku Sąd Najwyższy w Warszawie uniewinnił Stanisława Mierzwę, rehabilitując go po czterech dekadach oskarżeń i represji.

[Stanisław Mierzwa w katalogach Biura Lustracyjnego IPN](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Centrala

Komunikat